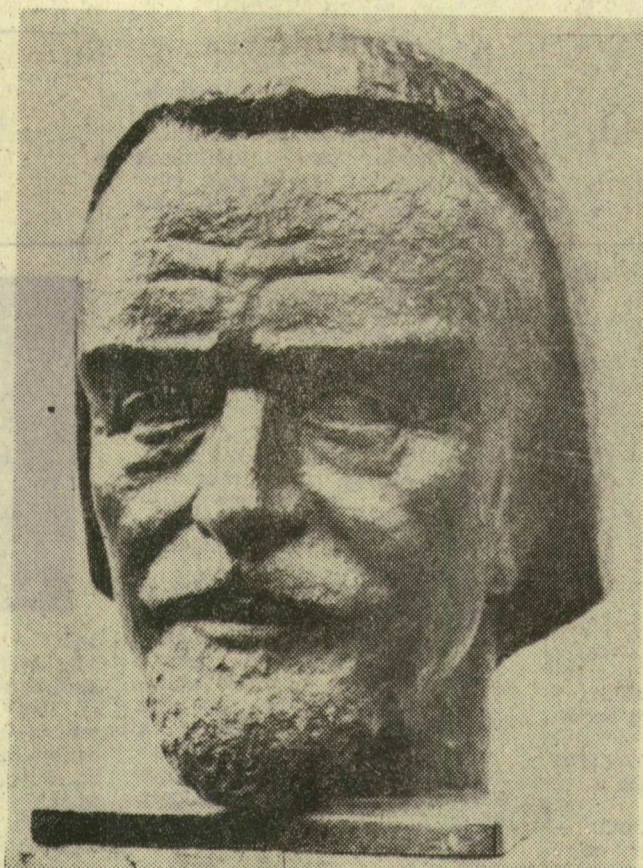

Juhász Gyula

Kodály Zoltán

Magyar László

TEMETETLENÜL

Balástyán boltan találtak tanyájában egy embert. A hivatalos megállapítás szerint július és szeptember között halt meg. Ennél pontosabban nem tudni, mikor. Hónapok múlva vették észre, az biztos.

Júliusban vitte a postás az adóívet. Bemenni nem tudott, a rostélyba fűzte. Szeptemberben a főlészóltást vitte, hogy ideje lenne már az adót befizetni. Azt is betűzte a lécajtó hasítékjába. A halott ember erre se fizetett.

A tanya ötven méterre ha van az aszfaltos úttól. Százak járnak el mellette naponta. Szomszédja az új temető. Senki nem vette észre, hogy itt is temetni kéne. Másik oldalról éppen a temető csőszé lakik. Ő sem tudta, hogy ez az ember a fönnhatósága alá költöznék, ha lenne, aki kiviszi oda.

Júliusban, augusztusban és szeptemberben, bomlasztó kánikulában temetetlenül feküdt tanyáján a balástyai ember. Ruhástól a földön. Legalább két hónap.

Nem olyan biztos az. Lehetett négy hónap is. Ki tudja megmondani?

Ezt már a mindig okos utca embere teszi hozzá.

Kinek hiányzott először a tanya lakója? A kéményseprőnek.

Kotorta volna a kéményt, de nem juthatott be a házba. Láta kívül a lakatot, gondolta, elment valahová. Befűzött ő is egy papírt, hogy majd jön máskor. Neki tűnt föl először, hogy a papíros hetek múlva is ott maradt, a lakat is ugyanúgy állt, és az állatok mind elpusztultak. Nézte a lakatot, észrevette, hogy azt belülről is ki lehet dugni. A tanács emberei akkor törezték be az ajtót.

Aki látta:

— En ilyet még nem láttam. Nem merem elmondani, milyen volt.

Aki nem látta:

— Ilyen még nem fordult elő. Es erre nincs magyarázat.

✱

Milyen volt a balástyai ember? Akit értem, megkérdeztem.

— Zárkózott volt. Azt mondták, se a lányával, se vejével, se fiával nem fért meg egy földel alatt. A feleségét se tűrte.

— Nem ismertem iszákosnak.

— Elhagyott ember volt. Legelőször a családja hagyta el.

— Egyszerű ember volt. Végtelenül egyszerű. Azt tudom róla, mert velem egykorú, hogy amíg szülei éltek, ők tartották a gyepőt. Régen nagykorú volt

már, elmúlt harmincéves is, de pénze még mindig csak akkor volt, ha kapott. Ő is ilyen maradt. Elt 61 évet.

— Előtte minden bajra panaszkodott. Azt mondják, beteglapot is kért.

— Nem igaz, hogy rigolyás volt. Zárkózott, semmi más. Egyszerű, zárkózott ember.

Mégis érthetetlen. Két hónapig senkinek nem tűnt föl, hogy orra bukkott, és nem kelt föl többet?

A lánya ezt mondja:

— Kicsi korunktól kezdve nem törődött velünk. Anyánkat ütötte-verte. Inni nem ivott, talán idegi alapon volt összeférhetetlen. Nem jártunk hozzá, leginkább a bátyám felesége szokta meglátogatni. Utón, ha találkoztunk, köszöntünk egymásnak, más nem volt köztünk. Ő se látogatott meg minket.

Közel a szomszédok, észre kellett volna venniük!

— Jó szomszédja soha nem volt. Senkivel nem járt össze. Mindig bezárkózott, mintha félne. Azért hagyhatta kívül a lakatot, ne tudják, hogy otthon van.

Hatvanegy éves, téesztag. Tehát nem nyugdíjas. Innen se hiányzott?

Ovatosságból először egy másik téesz elnökét kérdezem az utcán, mennyi idő alatt tudja ő meg, hogy valaki elmarad a munkából.

— Egy hét múlva tudnom kell.

— És a brigádvezető?

— Három napon belül észreveszi.

Fölteszem ugyanezt a kérdést az illetékes szövetkezet elnökének is. Ez nagyobb gazdaság, másképpen jön a válasz.

— Mikor tudom meg? Talán csak az év végén. Amikor nézem a kimutatásokat. Ha nagyon utána akarok járni, lehet, hogy hamarabb is.

Agaskodott bennem a kérdés, de nem mondtam ki. Pedig jó lett volna megtudni, ha egy tanyászbika eltűnik, azt is csak év végén veszik észre? Kérdeznek inkább tovább.

— A brigádvezető mikor tudja meg?

— Ha szerencséje van, egy hónap múlva megtudja. De ha átmege valaki a szántóföldről a szőlőbe, ő se észleli az elmaradást.

Most mondom csak meg, miért kérdezem. Itt se érez felelősséget senki.

— A családja tehetett volna érte valamit. A brigádvezető

többször is járt nála, hogy gazos a föld a tanya mellett, föl kellene szántani. Láta, hogy kívül a lakat, eljött.

Az iroda ablakából mutatják meg, melyik az a tanya. Három perc nincsen gyalog.

— Értse meg, magányos volt. Olyan bozótos az udvara, ha ott matat, azt se látja meg senki. Hát még ha nem matat!

— Van még ilyen magányos emberük?

— Van. Egy.

— Vele is megeshet ugyanez?

— Meg.

A téesz termel. A mostani öregek közös földjén termel. Azért, hogy a paraszt emberibb ember legyen. Megemészthetetlen nekem, hogy a másikkal is megeshet ugyanez.

— A család tehetett volna érte valamit.

Koros ember a falu plébánosa. Ő mit mond?

— Régóta temetek, de ilyen esetem még nem volt. Kegyetlenül megrázott. Hozzá tartozói vannak, a tyúkok megdöglenek, mégsem veszik észre. Egy vallásos ember:

— Más itt a hiba, kérem. Anyagiasak a balástyaiak. Csak a pénz, a pénz, a pénz! Pénz az istenük.

Egy nem vallásos ember:

— A pénz a mindenük. Nagyobb isten az istennél.

Ismerősom, jó barátom mondja:

— A magam faluját kötelességem szeretni. De szidni is! A fajtámat szidom, ha szidom. Aki itt tisztességgel körül néz, hamar elszédül. Soroljam az eseteket? Olyan kamrában tartotta valaki öreg édesanyját, ahová a kutyát nem lökné be. Mert azt tudja, hogy a kutyának levegő kell, mozgás kell, élet kell. Az öreg szülének semmi sem kell. Mars a kamrába! Menj körül a faluban, érdeklődj! Hallani fogod, hogy valaki éveig kötélen tartotta tulajdon öccsét, mert elmebeteg volt. Csöndes, ártatlan beteg. Volgan hetvenkedő emberről azt is megtudod, hogy istállóba tette ki meghalni édesapját, mert ugye, a nagy házba, a szép, új házba mégse vihetné be. Ez is Balástya. Az újjazdag Balástya. Mondjak még példát?

— Inkább magyarázatot!

— Mondok. Ezeket az embereket a hirtelen jött jómód ütötte el. Az önzés. Öfelsege, a forint. Ha megmaradnak a maguk szegénységében, ha leélik életüket Volga nélkül, palotányi nagy ház nélkül, flanc, törtetés, nagyizolás nélkül, akkor imádságos könyvbe való szép példákat írhatnak, mennyire becsülik öregjeiket.

— Most kit okolysz?

— A családot. A gyerekeit.

— Kegyetlen volt hozzájuk.

— Apjuk volt!

— Mindegy, hogy milyen?

— Mindegy.

Aki poklot látott már családi közelségben, az nem tud ennyire sarkosan fogalmazni. Hány lapára való senkiházi rongyember takarózhatna ezzel a fölmentéssel. Aki szétszórja gyere-

keit, mint a vakon született kölkömacskákat, az a vér szerinti apaság jogán ne mondja ki, hogy jussom van a család szeretetére, mert megöregedtem. Aki nek álmokat reszkető rossz emlékei vannak apjáról, nem mindig tud megbocsátani.

Nem tudom eldönteni, a balástyai emberre melyik ítélet illik. Ha jól tájékozódunk, régen nem a temetővel szomszédos tanyánál járunk már, hanem úgy általában Balástyán. Mert mindenki ezt mondja:

— Véletlen lehet, hogy két hónap múlva találták meg, de az is lehet véletlen, hogy két hónap múlva egyáltalán megtalálták.

És sorolják: Öregek élnek a tanyákon, sok köztük a magányos, magatehetetlen öreg. Akad gyerek, aki nem szeret visszanezni oda, ahonnan kikecmer-

gett. Néha az öregek is mentők.

— Jaj, lelkem, áldott jó gyerekek az én fiam, de annyi a dolga, hogy nem jöhet minket ajnázolni. Megértheti.

Vagy a másik:

— Ha itt fordulok föl, ha a kutyák kaparnak el, akkor se megyek be. En itt születtem, apám is, nagyapám is, itt is haltak meg, itt kell meghalnom nekem is. Ez a törvény.

Balástyáról átléptünk az egész tanyavilágba. De ha visszakanyarodunk, józan ésszel nem tudunk magyarázatot adni. Ez az ember köztünk élt, körülötte emberek laktak, jöttek-mentek. A halotti bizonyítványon ez áll:

A halál oka: szívelégtelenség.

Akárhogy csűrjük, csavarjuk, a temetelenség is az. De orvosilag nem mutatható ki.

HORVÁTH DEZSŐ

EZ MEG AZ

Litván diáklány operája

A litván televízió bemutatta Yurate Baltrameyunaite, 17 éves diáklány gyermekoperáját, melyet Antanas Baranauskas, 19. századi litván költő „A kismédve betegsége” című műve alapján írt. Yurate Kaunasban végzi iskoláját, majd megpályázza a konzervatóriumot. Kedvenc időtöltései közé tartozik a zongora, a nyelvtanulás, a rajz és a versírás.

A litván pedagógusok voltak az elsők a Szovjetunióban, akik a középiskolai oktatást zene-, tánc- és festő-tanfolyamokkal bővítették ki.

Ezredik születésnap

Üzbekisztán a jövő esztendőben megünnepli Kelet nagy tudósa, Abu Reikhan Biruni születésének ezereves évfordulóját. A matematikával, fizikával, asványtannal, történelemmel és filozófiával foglalkozó Biruni jelentősen hozzájárult a világ civilizáció fejlődéséhez: ő volt az első, aki megszerkesztette a Föld modelljét és kiszámította nagyságát. Az asztrológia és geodézia területén kifejtett munkássága elismerésekppen róla nevezték el az egyik Hold-krátert.

Készül a Mars-járó?

Szakemberek véleménye szerint hamarosan lehetségesé válik egy „önmozgó apparátus” létrehozása, amely a Lunohod I-hez hasonlóan, ezúttal a Mars titkait kutatná. Ez a készülék természetesen sokkal bonyolultabb, mint az automata holdjáró. Egyrészt nagyobb mozgási szabadsággal rendelkezik, majd,

másrészt pedig képes lesz biztonságos utak kiválasztására. Felruházzák továbbá önálló kutatói képességekkel is. Mind ezek következtében lerövidül majd az adatgyűjtéshez szükséges idő.

A Mars-kutatás programjának következő fázisa a Mars-2 és a Mars-3 űrállomás lesz.

Rezervátum a Bajkál-tó környékén

Szibéria látványossága, a Bajkál-tó, Eurázia legnagyobb és a világ legmélyebb friss vizű tava. A tó környékét most állami rezervátummá alakítják át. Különleges védelem alá helyezik a 35 millió kat. hold nagyságú tágat, melyen keresztül folyik a Bajkálba torkolló 336 folyó. Be tiltották ezen a területen a favágást is.

Az erdőn keresztül körülbelül 2500 mérföld hosszúságú utat és motelleket építenek az idelátogató turisták részére.

Flamand festmények

A flamand és a holland iskola 16-17. századi mestereinek festményeit állították ki a litvániai Kaunas város képtárában — többek között Rubens és Francis Snyders alkotásait.

A gyűjteménynek érdekes története van. A festményeket litván és lengyel mágusok vásárolták Nyugat-Európában, majd később a kaunasi képtár tulajdonába kerültek. A náci megszállás alatt a képtár egyik alkalmazottja egy katolikus templom falába rejtette az értékes műveket. A megmentő sorsa ismeretlen, s a gyűjteményt is elveszítettnek hitték, egészen addig, míg sor nem került a templom restaurálására.